
Brian Snowdon, Howard R. Vane, *Rozmowy z wybitnymi ekonomistami*,
tłum. Marek Andrzej Dąbrowski, Paweł Kawa, Polskie Towarzystwo
Ekonomiczne, Warszawa 2003, ss. 480.

ROZMOWY Z WYBITNYMI EKONOMISTAMI

Współczesna ekonomia, a szczególnie makroekonomia, może się jawić jako nauka pełna sprzeczności, całkowicie pozbawiona jakiegoś wspólnego mianownika. Nierzadko zdarza się, że recepty na tę samą chorobę gospodarki proponowane przez różnych ekonomistów są ze sobą całkowicie sprzeczne. Książka Briana Snowdona i Howarda Vane'a może być bardzo pomocna w próbie zrozumienia genezy tych ogromnych różnic poglądów wśród ekonomistów. Książka ta zawiera wywiady z czternastoma wybitnymi teoretykami współczesnej ekonomii. Każdy z ekonomistów, z którymi rozmawiali autorzy, wniósł ogromny wkład do polityki makroekonomicznej oraz metodologii badań makroekonomicznych. Lektura zamieszczonych wywiadów może bardzo poszerzyć wizję czytelnika dotyczącą genezy, rozwoju oraz obecnego stanu współczesnej makroekonomii.

Książka składa się z dwóch części. Pierwszą część autorzy zatytułowali *Główne tendencje we współczesnej makroekonomii*, natomiast w drugiej części umieszczono już same wywiady z ekonomistami. Pierwsza część książki stanowi bardzo dobrą podbudowę dla lepszego zrozumienia samych wywiadów. Zawiera ona objaśnienie najważniejszych wydarzeń zachodzących w gospodarce światowej w XX w. Autorzy poruszyli tak podstawowe wydarzenia jak wielki kryzys lat trzydziestych czy to, co John Taylor nazwał „okresem wielkiej inflacji lat siedemdziesiątych”. Próba zrozumienia tych dwóch zjawisk stanowiła niewątpliwie najważniejsze impulsy rozwojowe współczesnej makroekonomii. Dodatkowo, lata trzydzieste mogą stać się bardzo dobrą lekcją dla decydentów ekonomicznych, pokazującą, jak błędna polityka gospodarcza może doprowadzić do ogólnoswiatowego kryzysu. Następnym niezwykle ważnym wydarzeniem w historii gospodarczej XX w. było pojawienie się stagflacji¹ lat siedemdziesiątych. Jak napisali autorzy książki: „W taki sam sposób, w jaki wielki kryzys przyczynił się do rozpowszechnienia rewolucji keynesowskiej w makroekonomii,

¹ Pojęcie to oznacza gwałtowny wzrost stopy inflacji przy jednoczesnym wzroście stopy bezrobocia.

>wielka inflacja< lat siedemdziesiątych XX w. otwarła umysły na kontrrewolucję monetarystyczną, a później na idee nowych klasyków” (s. 50). Zatem lata siedemdziesiąte przyniosły całkowite wyczerpanie możliwości keynesizmu. Należy jednak zwrócić uwagę, że autorzy nie zapomnieli o tak ważnym i często niedocenianym zjawisku jak rozprzestrzeniający się bardzo szybki wzrost gospodarczy w XX w. Obecnie niewielu ludzi pamięta, że ustabilizowany wzrost gospodarczy jest zjawiskiem nowym. Przed nastaniem wieku XX zjawisko to było sporadyczne oraz ograniczało się tylko do sporadycznej grupy krajów. Ta pierwsza część książki stanowi szczególną pomoc dla czytelnika nieposiadającego ugruntowanej wiedzy ekonomicznej, ale także może się okazać stymulującą intelektualnie lekturą dla osoby zajmującej się studiami nad historią myśli ekonomii.

Sam dobór autorytetów, z jakimi autorzy przeprowadzili wywiady jest bardzo interesujący. Umieszczenie w jednej książce wywiadów z Miltonem Friedmanem i Robertem Lucasem, obok takich postaci, jak James Tobin, Robert Solow i Franco Modigliani świadczy o dążeniu do naukowej obiektywności, co jest czasami bardzo trudne, ale za to niezwykle ważne w naukach społecznych, do jakich między innymi można zaliczyć ekonomię. Pięciu wymienionych już rozmówców autorów książki zostało uhonorowanych Nagrodą Nobla w dziedzinie ekonomii, co zdecydowanie podnosi atrakcyjność tych wywiadów. Jednak wywiady z pozostałymi bohaterami *Rozmów...* są nie mniej interesujące. Autorzy przeprowadzili wywiady z tak wybitnymi ekonomistami jak: Gregory Mankiw, Alberto Alesina, Robert Clower, John Taylor, David Colander, Oliver Blanchard, Edward Prescott czy dwaj ostatni doskonale znani polskim czytelnikom – autor doskonałego podręcznika *Makroekonomii dla zaawansowanych* Paul Romer i autor innego równie wartościowego podręcznika *Teorii ekonomii* Mark Blaug. Brian Snowdon i Howard Vane zaznaczyli, że żaden z uczestników wywiadów nie został powiadomiony wcześniej o treści pytań, jakie były im zadawane, co czyni całą pracę niewątpliwie bardziej interesującą.

Jedną z kluczowych kwestii stawianych przez autorów praktycznie w każdym wywiadzie jest pytanie: „Czy John Maynard Keynes, gdyby dożył 1969 r., kiedy po raz pierwszy przyznawano Nagrodę Nobla w dziedzinie ekonomii, zostałby jej laureatem?” Pytanie to wydaje się jak najbardziej na miejscu. Postać ta była zawsze kontrowersyjna. Dla jednych był on Einsteinem ekonomii, dla innych – zwyczajnym pseudonaukowcem. Niezależnie jednak, czy jest się zwolennikiem etatyzmu państwowego, czy liberałem, trzeba przyznać rację niemalże proroczym słowom

Keynesa, który w liście z 1 stycznia 1935 r. napisał do swego przyjaciela: „Sądzę, iż poświęcona teorii ekonomii książka, którą piszę, w dużej mierze zrewolucjonizuje – choć przypuszczam, że nie od razu, ale w ciągu następnych dziesięciu lat – sposób, w jaki świat myśli o problemach gospodarczych” (s. 28). Wypowiedź ta, oczywiście dotyczyła jego dzieła pt. *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza* i można śmiało stwierdzić, że spełniła się w pełni, gdyż makroekonomia Keynesa zdominowała świat na prawie trzydzieści lat. Można zresztą powiedzieć, że do dzisiaj bardzo silny jest podział świata ekonomii na dwa nurty: tych, którzy bardzo silnie nawiązują do Keynesa i tych, którzy są przeciwni jego poglądom. John Maynard Keynes stał się postacią, z którą można się nie zgadzać, ale nie można przejść obok niej obojętnie i nie można nie doceniać jego wkładu do nauki. Jak powiedział Robert Solow o *Ogólnej teorii zatrudnienia, procentu i pieniądza*: „Czy się to komu podoba, czy nie, była to z pewnością praca, która wywarła największy wpływ na makroekonomię XX wieku, a Keynes był największym ekonomistą tego wieku. Ogólna teoria była czymś więcej niż samym tylko obwieszczeniem początku ekonomii keynesistowskiej. Keynes wynalazł w tej książce również to, co dzisiaj nazywamy makroekonomią. Tak więc w pewnym, i to istotnym, sensie historia makroekonomii rozpoczyna się od *Ogólnej teorii...*” (s. 38.).

Odpowiedzi uczestników tego wielkiego wywiadu są bardzo pouczające, choć niejednokrotnie często zdają się być mocno kontrowersyjne. Lektura ta może uzmysłwić, że ekonomia nie jest dziedziną nudną, ale często jest wręcz przeciwnie – jest to nauka kontrowersyjna, fascynująca i niewątpliwie bardzo potrzebna. Jest to książka godna polecenia nie tylko dla ekonomisty, ale także dla czytelnika zainteresowanego szeroko pojmowanymi naukami społecznymi. Lektura tej książki pomaga zrozumieć stan współczesnej makroekonomii oraz jej miejsce wśród nauk społecznych.

Adam P. Balcerzak
(Instytut Stosunków Międzynarodowych UMK)